

KOMENTARZ

Iran wobec agresji Rosji przeciwko Ukrainie

Marcin Andrzej Piotrowski

Ostrożna postawa Iranu i brak potępienia wojny Rosji z Ukrainą są wypadkową rosyjsko-irańskiego „partnerstwa strategicznego” oraz wrogości do USA i NATO. Iran nie wesprze aktywnie Rosji przeciwko Ukrainie mimo „partnerstwa” trwającego ponad dwie dekady oraz obarczania USA odpowiedzialnością za wojnę. Dla podejścia Iranu do rosyjskiej agresji kluczowe będą jego obawy o regionalne skutki potencjalnej redukcji obecności wojskowej Rosji w Syrii i Armenii oraz perspektywa ewentualnego zniesienia sankcji USA po powrocie do warunków umowy nuklearnej.

Jakie jest stanowisko władz Iranu wobec agresji Rosji?

Reakcja władz Iranu na wojnę była konsekwencją [budowanego od 2001 r. „partnerstwa strategicznego” z Rosją](#) oraz wrogości tych państw wobec USA. 24 lutego [prezydent Ebrahim Raisi](#) w rozmowie telefonicznej z Władimirem Putinem miał zaakceptować rosyjskie [uzasadnienie wojny](#), a w późniejszym komunikacie ocenił „ekspansję NATO jako poważne zagrożenie dla stabilności i bezpieczeństwa państw w różnych regionach świata”. Rząd Iranu w podobny sposób obarczył NATO odpowiedzialnością za wojnę, deklarując jednak przywiązanie do zasad suwerenności i integralności terytorialnej. 1 marca najwyższy duchowy przywódca Ali Chamenei opowiedział się za szybkim zakończeniem wojny, choć tłumaczył ją także w kategoriach „spisku USA”, którego ofiarą ma być Ukraina. 2 marca Iran wstrzymał się w trakcie głosowania rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie wycofania sił Rosji z Ukrainy. 7 kwietnia Iran zagłosował z kolei przeciwko wykluczeniu Rosji z Komisji Praw Człowieka ONZ. Dopiero 13 kwietnia odbyła się rozmowa telefoniczna szefów MSZ Ukrainy i Iranu, podczas której obie strony opowiedziały się za politycznym rozwiązaniem konfliktu. Zapowiedziano też wysłanie na Ukrainę zespołu irańskich medyków. Według relacji strony ukraińskiej Iran miał poprzeć Ukrainę, jednak

kwestii tej nie odnotowano w komunikacie irańskiego MSZ. Iran wiąże duże nadzieje ze wzrostem cen ropy naftowej, który mógłby ułatwić powrót irańskiego surowca na rynki Europy i Azji. Nie będzie to jednak możliwe dopóki obowiązują sankcje USA przeciw Iranowi.

Jak na wojnę zareagowały elity i społeczeństwo Iranu?

Komentarze części elit irańskich były zdystansowane lub wręcz krytyczne wobec Rosji. Uwagę zwracają opinie [osób bliskich ideologicznie Chameneiemu i Raisiemu](#) prezentowane w mediach państwowych i społecznościowych. Jeden z byłych konserwatywnych parlamentarzystów Ali Motahari ocenił, że władze powinny potępić Rosję, której agresja przypomina podbój państw Kaukazu i wsparcie ZSRR dla Iraku podczas wojny z Iranem. Dalej posunął się były ultrakonserwatywny prezydent Mahmud Ahmadineżad, który pochwalił postawę prezydenta Wołodymyra Zełenskigo i Ukraińców w obliczu „szatańskiego spisku wrogów ludzkości”. Negatywne komentarze na temat oficjalnej polityki Iranu pojawiły się też w mediach społecznościowych po uniemożliwieniu przez siły bezpieczeństwa przeprowadzenia protestów pod ambasadą Rosji w Teheranie. Władze dopuściły tylko do niewielkiej demonstracji poparcia pod ambasadą Ukrainy, gdzie

KOMENTARZ PISM

uczestnicy mogli wznosić hasła potępiające Rosję i Putina. Należy też odnotować, że poza historyczną niechęcią Irańczyków do Rosji wśród mieszkańców stolicy Iranu świeża jest pamięć o wspólnej z Ukraińcami tragedii [przypadkowego zestrzelenia samolotu pasażerskiego PS752 w styczniu 2020 r.](#)

Czy Iran aktywnie wesprze Rosję przeciwko Ukrainie?

Biorąc pod uwagę nastroje społeczne i [wysokie koszty pandemii COVID-19 dla gospodarki Iranu](#), nie należy oczekiwać dalej idącego wsparcia dla Rosji. Możliwe jest kontynuowanie propagandy władz przeciwko USA i NATO, ale ze względu na dostęp Irańczyków do informacji z niezależnych źródeł rządzący będą też uwzględniać ich sympatię dla Ukrainy jako ofiary agresji. Jeśli wojna będzie się przedłużać, nie można wykluczyć, że Iran będzie chciał się zaprezentować jako kolejny pośrednik w rozmowach Rosji z Ukrainą, [na wzór Turcji i Izraela](#). Wsparcie Iranu dla Rosji będzie też ograniczać sytuacja bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie i Kaukazie Południowym. Iran może obawiać się ewentualnego wycofania [lotnictwa i pomocy materialnej Rosji dla syryjskiego reżimu Baszara al-Asada, który jest ich wspólnym sojusznikiem](#). Zapewne nie zdecyduje się także na skierowanie do walk na Ukrainie większej ilości ochotników z proirańskich milicji z Libanu, Iraku i Jemenu. Iran z tych samych względów może być też krytyczny wobec realizacji [zapowiedzi Rosji o gotowości do walki po jej stronie](#)

[najemników z Syrii](#). Obawy i ograniczone możliwości wsparcia Iranu wiążą się także z ryzykiem wznowienia [konfliktu karabachskiego](#) między Azerbejdżanem a [Armenią, którą Iran wspólnie z Rosją postrzega jako kraj hamujący wpływy Turcji na Kaukazie](#).

Czy wojna wpłynie na wznowienie pełnego obowiązywania umowy nuklearnej z Iranem?

Wojna Rosji z Ukrainą ma znikomy wpływ na perspektywy wznowienia umowy nuklearnej członków RB ONZ i Niemiec z Iranem (JCPOA) z 2015 r., zerwanej [jednostronnie przez prezydenta Donalda Trumpa w 2018 r.](#) Administracja Joe Bidena dąży do [zatrzymania trwających prac Iranu nad wzbogacaniem uranu powyżej limitów JCPOA](#) i wydaje się skłonna do uwzględnienia niektórych dodatkowych warunków Iranu w celu przywrócenia *status quo ante*. Choć Rosja 5 marca zażądała od USA gwarancji wyłączenia spod ich sankcji swojej współpracy z Iranem, ma jednak ograniczone możliwości sabotowania lub zablokowania tego procesu. Kluczowy dla powrotu do ustaleń umowy pozostaje bowiem kompromis między USA a Iranem, tj. ponowne zniesienie części amerykańskich sankcji w zamian za ograniczenie irańskiego programu nuklearnego. Jednak nawet w przypadku pełnego powodzenia rozmów nuklearnych w Wiedniu nie należy oczekiwać głębszego przewartościowania polityki Iranu na Bliskim Wschodzie ani też odejścia od dobrych relacji z Rosją.